СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 71. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 27. марта, 1925. VOL. XXXIII. No. 71. Jersey City, N. J., Friday, March 27, 1925. THREE CENTS

Президент кидає новий визов сенатови.

ВАШИНГТОН, 25. марта. — Межи новими номінаціями, які президент зробив, а котрі він буде мусіти предложити сенатови до затвердження, є іменоване нюйорського демократичного політика Вудлока членом комісії межистейтової торговлі.

Ся номінація певно викличе бурю в сенаті, бо Вудлок був уже номінований на се становище аж два рази, але за кождим разом відкинений сенатом через спротив зі сторони південних сенаторів.

Догадуються, що президент задумує таки визвати сенат до боротьби за право номінації та виборови для себе право номінувати, кого він захоче.

ПЛЯНИ КУЛИДЖА ПРО РОЗОРУЖНУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ВАШИНГТОН, 25. марта.— Президент Кулидж відбув конференцію зі сенатором Борою над справою розоружної конференції. Ґазети підносять самий факт, що президент радиться Бори, як дуже знаменний.

Президент мав виявити підчас сеї конференції, що він хотівби скликати сю конференцію на літо або в осени. Сенатор Бора мав заявитися за запрошенем до конференції Росії.

ЗАХОДИ УРЯДУ ПРОТИ ТОРГОВЛІ ОРУЖЕМ.

МЕКСИКО, 25. марта. — Американський амбасадор до Мексика старається вивідати, яке становище займе мексиканський уряд у справі пропозиції Америки заборонити торговлю оружем, яку уряд думає зробити на женевській конференції. Подібні виводи почали другі представники Злучених Держав у других американських републиках.

РЕПУБЛИКАНЕЦЬ КРИТИКУЄ РЕПУБЛИКАНСЬКИЙ УРЯД.

НЮ ЙОРК, 25. марта. — Републиканський конґресмен Ла Ґвардія урядив тут справоздавче віче своїх виборців і в промові до них закидав теперішному републиканському урядови обманьство виборців. Він говорив, що корисне для народа законодавство, яке обіцяв президент Кулидж при виборах, убито в конґресі на приказ президента. Конґресмен закидав далі президентови, що він вважає за своїх приятелів лишень тих людий, які виконують сліпо його волю. Після слів Ла Ґвардії, републиканська більшість находиться в руках великих богачів.

СЕНАТОРИ ЗАЯВЛЯЮТЬ ПУБЛИЧНО, ЩО ВОНИ РОБЛЯТЬ ДОМА НАПИТКИ.

МЕДИСОН, Висконсин, 25. марта. — Перед стейтовим сенатовим комітетом, котрий веде слідство над проектом стейтового закона про дозвіл виробу легкого вина й пива в домах, станули два стейтові сенатори, а саме Баркер і Джетелмен, та заявили, що вони виробляють дома легкі алькоголічні напитки та визивають прогибіційний уряд здержати її від сього.

ПЯНІ ДІТИ.

НЮ ЙОРК, 25. марта. — Один полісмен в Бруклині найшов на вулиці двоє пяних дітий, майже непритомних від алькоголю. Їх відставлено до шпиталю, і тут лікарі лишень з трудом потрафили вратувати їм життя. Діти, — дівчинка має літ 9, а її брат 8, — казали, що вони найшли фляшину в бляшанці зі сміттєм, що стояла в коритари їх дому, та випили її.

ВЕЛИКИЙ КЕРМОВИЙ БАЛЬОН УШКОДЖЕНИЙ.

ЛЕЙКГЕРСТ, Ню Джерзі, 25. марта. — Великий кермовий бальон Лос Анджелес, котрий колись належав до Німеччини й звався „Z R—3", потерпів тяжкі шкоди підчас своєї недавної подорожи до Бермуди. Хемікалії, котрих вживано до запобіження замерзненню води, прогризли алімієві штаби так, що кілька переділків бальону зовсім зруйновано. Їх направа забере цілий місяць.

ЗАКИДАЮТЬ ПЕРЕКУПСТВА В ЛЕҐІСЛЯТУРІ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 25. марта. — Підчас нарад над законом про робітників при будівлях кількох сенаторів стейтової леґіслятури піднесло закиди проти своїх противників, що вони тому противляться законови, бо вони далися перекупити. Один сенатор заявив, що фабриканти остерегли його, що якби він важився голосувати за законом, вони пімстяться на ньому при слідуючих виборах.

КОМПАНІЯ ЗАСУДЖЕНА НА ЗАПЛАЧЕННЄ СТРАЙКАРІВ.

МЕКСИКО, 25. марта. — Президент Мексика Калєс, котрий виступав яко посередник і мировий судя в страйку робітників трамваєвої лінії, присудив, що компанія має заплатити робітникам за час страйку, бо вона безправно не хотіла признати права організуватися в юнію.

Компанія малаби заплатити коло 100,000 песів.

ВІДГУКИ КЛЕНОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ.

Ворен, Огайо., 25. марта. — Стейтовий уряд поставив перед суд 28 мешканців міста Найлс за участь в заворушеннях проти Ку-Клакс-Клена дня 1. падолиста минувшого року. Всі обжаловані признадися до сеї участи, та були покарані гривнами.

МЕКСИКАНСЬКИЙ УРЯД ПРОТИ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОПАҐАНДИ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ.

Мексико, 25. марта. — Міністерство внутрішних справ видало приказ всім стейтовим ґубернаторам виступити до боротьби проти недавно зорганізованої Ліґи Релігійної Оборони, яка, як каже уряд, під покришкою оборони релігійної прав католиків, веде політичну акцію за упливом попів на політичні справи.

ОБУРЕННЯ НА ПРИБЕРЕЖНИХ СТОРОЖІВ.

Вашинґтон, 25. марта. — Як каже федеральний уряд, проти прибережних сторожів сього уряду які веде акцію проти пачкарів горівки морем, повстає по всіх прибережних містах обуреннє населення. Деколи ворожнеча доходить до того, що мешканці грозять смертю сторожам. В ріжних місцевостях на березі стейту Ню Йорку і Ню Джерзи сторожів бойкотує вся громада, як вони приходять до крамниць, їм дотинають та роблять ріжні пакости.

ЗІБРАНО ПОНАД ДВА МІЛЮНИ НА ЖЕРТВИ ТОРНАДА.

Шикаго, Илинойс, 25. марта. — На жертви торнада в південнім Илинойс зібрано досі понад міліон долярів. На жертви в других околицях зібрано досі в друге тільки.

ЗНОВА РЕЛІҐІЙНЕ БОЖЕВІЛЛЯ.

Оровил, Каліфорнія, 26. марта. — Пані Ровдес призналася державній прокураторії, що се вона повипікала гачком від груби пятна на тілі свого брата та що вона се робила тому, бо так приказує її релігія. Прокураторія догадується, що божевільна належить до релігійної секти, яка випікала такі випікання, як часть богослуження.

СПУСКАЮТЬ З ТОНУ.

Сестра бувшого німецького кайзера княжна Шавмбурґ — Ліппе задумує вийти ще раз замуж і то за міщанина. Вона має тепер 50 років і є вдовою.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЄ ПОЛЬСЬКИХ ПИСМЕННИКІВ.

Два відомі польські письменники-белетристи Казимир Тетмаєр і Йосиф Вайсенгоф, одоживотну платню по 400 зол. що місяця.

ПРИВІЛЕЇ ІНТЕЛІҐЕНТНИХ ЗЛОДІЇВ.

Недавно арештували у Львові, якогось панка „з дуже поважної львівської родини" (слова одної з газет), який в останніх часах професійно займався виривання жінам на улицях міста ручних торбинок з грішми. Таких операцій перевів отой панок велику силу і відповідно виспеціялізувавшись, найшов у цій професії цілком пристойні доходи. Сензацією у цій брудній злодійській справі є те, що львівська поліція окутує ту історію таємницею і не виявляє імени злодія! Цілком ясно, що близька родина злочинця хотілаб, щоби того рода скандал не передістався до загального відсма, але з другого боку, чому „інтеліґентні" злодії мають користуватся привілеєм дескреції поліції, якого не мають „інтеліґентні"?

БАЛЬОН ПОСЕРЕДНИКОМ ПОДРУЖА

Селянин з села Танія на Мадярщині, назвиськом Шаби, опадав на землю. ДоавилозОж зловив жовтий бальоник, що опатав на землю. До бальоника був причіплений лист, написаний по німецьки:

Витаю цілим серцем знахідника цього бальоника. Я шіснайцятялітна гарна і дуже зграбна дівчина. Надаюся на жінку і тому хотілаби знайти наріченого. Як він має маєток, то тим краще. Прошу повідомити мене листівкою, де впав той бальоник, хто його знайшов, і чи знахідник може оженитися.

Дальше подана адреса. Та дівчина не мала щастя. Знахідник був жонатий.

ГИЦЕЛЬ, ЩО ЛОВИТЬ ДІВЧАТА.

В Кракові спричинив тамошній міський гицель велику авантуру на першорядній вулиці. Вся пригода мала такий перебіг. Гицель у свому професійному завзяттю кинувся з арканом на собаку. Собака втікла між прохожих на хідник. Гицель кинув аркан між публику і зловив за шию одну панночку. Панночка з переляку втратила притомність. Пригода счинила збіговище, а геройським гицлем занялася поліція.

РОБІТНИКИ І „РАДВЛАДА" НА УКРАЇНІ.

Кріза хліборобства тяжко відбилась і на становищі українського робітництва. Робітничі маси, особливо в промислових районах, останніми часами все голоснійше висловлюють свою незадоволеність і місцями не спиняються перед стертими виступами. Так, на вугільних копальнях біля Попасної, в Донбасі, 2-го лютого дійшло до кривавих сутичок. Не одержавши протягом двох місяців виплати й довідавшись, що гроші за січень будуть виплачувати аж 15-го лютого, робітники зажадали, щоб їм хоч трохи гроший дали наперед. У відповідь на це адміністрація копалень викликала військовий відділ і звеліла йому розігнати робітників. Счинилась бійка між військом та рабітниками, при чім тяжко поранено 3 і легко поранено 14 шахтярів.

В Юзівці від кінця Різдвяних свят до 20. січня забито 3-ох комуністів і на смерть побито 19 комсомольців.

Щоб хоч трохи заспокоїти робітників і запобігти новим виступам, раднарком призначив 300.000 карб. на організацію заробітків у Макієвськім та Юзівськім районах.

СКІЛЬКИ КОМУНІСТІВ В СОВІТСЬКІЙ ЮНІЇ.

Остання статистика виказує, що комуністична партія совітської унії має 25.922 ячейки (гуртки) з 699,689 членами. З того є 369.436 дійсних членів і 330,253 кандидатів (симпатиків). Жіноке в партії 73,328. В тому загальному числі не подано комуністів в армії, бо їх списки ведуться окремо:

На Україні компартія має 3,373 ячейки з 98,639 членами з того 49 кандидатів і 9,783 жінки. Комуністична партія України має отже не сповна 50,000 членів на сорок міліонів людности...

НОВІ ГРОШІ В АВСТРІЇ.

Від 1. вересня введено в Австрії нові гроші звані шілінги. Один шілінг має сто сотиків, а коштує тепер 10,000 корон австрійських, т. є трохи менше, як польський золотий.

Німці заповідають російсько-польську війну.

БЕРЛІН, 25. березня. — В німецьких урядових кругах заповідають, що найдалі до трох літ прийде до російсько-польської війни.

З уваги на те, кажуть, Німеччина хоче оставити свої східні границі отвертими, бо сподівається, що ся війна може вплинути на їх зміну.

Німці кажуть, що вчасі російсько-польської війни вони зможуть відзискати „мирним шляхом" страчені землі, себто Горішній Шлеск і коридор до Данціґа.

Тому Німеччина не хоче пристати до жадної спілки або умови держав проти Росії. Вона хоче грати посередню ролю між Західною і Східною Европою і використовувати всяку пригідну ситуацію для себе.

Москалі дорікають Німцям, що вони тримають з Заходом, а західні держави, що вони держать із Сходом. Одначе поправді вони держаться „золотої середини".

Франція створила була ланцюх малих держав проти совєтської Росії, який була назвала „кордоном санітарним", але через Німеччину сей кордон не має жадного значіння.

ФРАНЦІЯ НЕ ХОЧЕ БРИТАНСЬКОГО ПРЕДЛОЖЕННЯ.

ПАРИЖ, 25. березня. — Франції відповіла Анґлії, що згодиться на договір західних держав про „забезпеченнє" і на включеннє Німеччини до договірних держав, але тільки під такими умовами:

1. — Коли Німеччина виповнить всі умови версайського договору щодо розоруження.

2. — Якщо в договорі про „забезпеченнє" не буде навіть натяку на зміну постанов версайського договору.

3. — Як Німеччина приступить до Ліґи Народів і прийме всі звичайні постанови її конституції.

ФРАНЦІЯ З ПОЛЬСЬКОЮ КОЛОДОЮ.

ЛОНДОН, 25. березня. — З Парижа повідомляють, що розумнійші французькі дипльомати прихильно ставляться до предложення Великої Британії, щоби Франція приняла запевнення її границь з боку Німеччини, бо розуміють, що се може виратувати Францію від фінансової загибелі, але, як вони самі признають, Франції тепер годі се зробити, бо вона звязалася з Польщею і двигає польську колоду через яку не має свободи рухів і лізе в щораз гіршу пропасть фінансової руїни.

„ЗРАДА" ШТРЕЗЕМАНА.

БЕРЛІН, 25. березня. — Німецькі націоналісти обжаловують міністра закордонних справ дра Ґустава Штреземана за се, що він годиться в імени Німеччини запоручити Франції приналежність Альзації і Льотаринґії до неї. Кажуть, що се „зрада" Німеччини, бо німецький нарід ніколи не зречеться тих земель, які йому забрано на основі версайського договору. Вони домагаються суду над ним за державну зраду.

ПОЛЬЩА ХОЧЕ ГРОШИЙ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 25. березня. — Польща звернулась до Ліґи Народів зі скаргою, що Німеччина не хоче дати їй 26,000,000 золотих марок, які обіцяла їй яко зворот із суспільного обезпечення населення, що перше було в Німеччині а тепер під Польщею.

Німеччина відповідала, щоби Польща звернулась до аліянтської репараційної комісії, яка одержує від Німеччини відшкодовання на основі пляну Доса.

КАЖУТЬ, ЩО МУССОЛІНІ ХОРИЙ НА РАКА.

ВІДЕНЬ, 24. березня. — З Риму повідомляють, що італійський премієр Муссоліні хорий на рака.

СТРАЙКИ В ІТАЛІЇ.

ВІДЕНЬ, 25. березня. — В Італії ширяться далі страйки у промислі. Премієр Муссоліні тяжко хорий і не може занятись ситуацією, а промисловці дорікають, що зорганізоване фашістських робітничих юній лиш погіршило ситуацію, бо розділило робітників на два одноцільні табори.

ПАЛЯТЬ ГРОШІ.

РИМ, 25. березня. — Нині спалено тут 100,000,000 паперових лірів, а до двох місяців ще буде спалено 1,000,000,000 лірів.

Се для зменьшення скільности паперових лірів, які надруковано по війні, чим було обнижено вартість ліри.

ПОЛЬЩА ВІДДАЄ ЗАСУДЖЕНИХ КОМУНІСТІВ.

ВАРШАВА, 25. березня. — Польський уряд погодився віддати Росії двох засуджених польських комуністів Богорксвича і Багінського, котрі брали участь в замаху на Пороховню, в заміну за двох засуджених польських „патріотів", яких большевики віддадуть Польщі.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays,
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Злодійства Польщі.

Виступ Лойда Джорджа проти Польщі в англійському парляменті.

Лондонські кореспонденти нюйорських дневників подають трохи більше подробиць про виступ бувшого премієра Лойда Джорджа дня 24-ого с. м. в англійському парляменті проти Польщі.

Осьщо там читаємо:

Лойд Джордж викликав в палаті громад сензацію своїм небуваним нападом на Польщу. Навіть бувший премієр Ремсей Мекдонелд назвав її найбільше розторощуючою промовою, яку він колинебудь в життю чув.

Лойд Джордж сказав, що у Східній Европі від моря Балтійського до Чорного проведено криваві границі, які є постійною загрозою мира.

Одною з причин світової війни, казав він, була Альзація і Льотарингія (яку відібрала від Німеччини Франція), а тепер сама Польща має пять таких Альзацій і Льотарингій: Східну Галичину, Вильну, Шлеск, польський коридор (шийку) і вкінці пристаневе вільне німецьке місто Данціг, яке Поляки тепер хотять захопити.

Лойд Джордж говорив далі, доказуючи, що Німеччина і Росія (не Росія, але — Україна, Білорусь і Литва!) мусять відібрати свої землі від Польщі, які загарбала по світовій війні, в котрій участи не брала, а також, що справедливість вимагає, аби Угорщині (Мадярщині) звернути землі, які віддано Чехам. Сі його слова були мов лискавиці і викликали занепокоєння в парляменті, а особливо серед урядовців, котрі надіялись, що промова Лойда Джорджа може мати великий вплив у Східній Европі, де і без того нема спокою.

Міністер закордонних справ Чемберлейн побілів і змішався і вкінці заявив:

— Шановний пан посол Лойд Джордж повинен знати, що говорить. Я заявляю, що цілком не маю нічого спільного з ніодною із його заяв.

Та се ще тільки більше розлютило Лойда Джорджа і він кликнув:

— Прошу шановного міністра закордонних справ заперечити, що се неправда, що Польща ставилась проти Ліги Народів раз по разі одним наїздом за другим на території других народів; а також, чи не понижило безнадійно Ліги Народів в очах Німеччини і Росії се, що дозволено на сі злодійства Польщі?!!

Тоді проти Лойда Джорджа виступив другий, недавний бувший премієр Ремсей Мекдонелд, кажучи, що і Лойд Джордж брав участь в „будованню" Польщі, та що його теперішній виступ у парляменті проти других держав є небезпекою для Европи.

Опісля Чемберлейн узяв капелюх в руку і весь блідий утік з парляменту. а Лойд Джордж, не зважаючи на се, далі громив теперішню Польщу з її неправними границями.

Як кажуть, ся промова мати-ме далекосяглі наслідки.

Франція безупинно силкувалась вплинути на Англію, щоб узяла Польщу до договору про „забезпечення" границь, але по такому виступі Лойда Джорджа годі про се й говорити.

* * *

Франція і Польща вірили, що дасться скрити і забути КРОВАВІ ПОЛЬСЬКІ ГРАНИЦІ, ПРОВЕДЕНІ ЧЕРЕЗ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ, БІЛОРУСИ, ЛИТВИ Й НІМЕЧЧИНИ, але світ від часу до часу довідується, що вони далі кровавляться і що ніколи не загоються, поки не будуть скасовані, та що до того часу вони будуть постійною загрозою війни.

У второк, 24-ого с. м. бувший британський премієр Давид Лойд Джордж метнут лискавкою понад Східну Европу від Балтику до Чорного моря; показав світови, а спеціяльно народови Великої Британії ті криваві пекучі рани, звані по злодійськи „польськими границями"; й освітив їх теж перед мільонами очий хвилево поневолених ляшнею народів.

Тепер від тої лискавки збілів міністер закордонних справ Остен Чемберлейн і втік з парляменту. А старий провідник англійських соціялістів, у своїй страхопудській „миротворчости" забув про 15 міліонів нових білих невольників у ярмі ляшні і кричав про „небезпеку" (для кого?) таких промов.

Але кілько то буде блїднути міністрів і страхатись „соціялістів", як ті лискавки появляться одна за одною таки на самих тих кровавих „границях" від устя Висли до устя Дністра і як загремлють громи, що потрясуть в підставах злодійську Варшаву?

Що скажуть бліді і страхопуди тоді?

Чи не лїпше правду сказати тепер, ще поки Нїмець не держить Польщі за шийку, а Українець, Білорус і Литовець за [illegible]

СТРАХИ НА ЛЯХИ

Німеччина на міжнародній арені. — Дві умови. — „Новий розбір Польщі". — Цим разом минулося. — Що кождий мусить собі затямити.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Вже давно Европа не мала такої політичної сензації, як отсе останніми днями. Вислід англійських парляментарних виборів був останньою такою сензацією. Відтоді европейська велика політика наче була впала в сплячку, й ніщо не могло її вивести з цього стану: ні вислід німецьких виборів, ні події в Югославії, ні упадок Троцького, ні смерть Еберта.

Аж тепер політична Европа знов має свою сензацію: **гарантійне предложенне з боку Німеччини.** Предложенне це зводиться до того, що Німеччина хоч в неофіціяльній, але категоричній формі заявила великим державам про свою згоду приступити до загальноевропейського пакту про взаємне обезпеченне границь. Німеччина згоджується, з одного боку, приступити до спілки з Англією, Францією, Бельгією та Італією, щоб разом з ними охороняти мир в Европі. З другого боку, вона згодна заключити поодинокі умови з кождою сусідною державою, що на випадок конфлікту з ними вона не буде братись до зброї, а прийме вирок розємчого суду.

Це все було б дуже добре, й великі держави напевне приняли б таке предложенне без найменшого вагання, коли б Німеччина не дотичила до нього кількох умов. Першою умовою є, розуміється, негайне **очищенне військами Антанти надренської области**, а в першу чергу т. зв. Кольонского пасма, яке мало бути очищене ще 10. січня. Та до цеї умови всі були приготовлені, й вона нікому не показалась несподіванкою.

Значно більше всіх здивувала, а де-кого й на смерть перелякала, друга умова Німеччини: дозволити їй **„виправити" свою східну границю.** Що правда, у Лондоні й ця умова не зробила особлівого враження. Але вже в Парижі враженне було значно сильніше, а у Варшаві вона наробила такого переполоху, що й досі від нього там не можуть очуматись.

Як тільки німецьке предложенне перестало бути дипльоматичною таємницею, всі міродатні чинники европейської політики поспішили про нього висловитись. Зпочатку висловлювались туманно, але потім правдива опінія всіх заінтересованих держав закреслилась досить виразно.

Англія безумовно схиляється до принятия німецького предложення. Це недвозначно висловлює англійська преса, і в цім дусі також висловився англійський міністр закордонних справ **Чемберлейн** підчас свого побачення з французьким міністром - президентом Еріо.

Франція є в таким положенні, яке характеризується словами: „і хочеться, і колеться"... Оте „хочеться" досить яскраво виявилось у статті проф. Віктора Баша, надрукованій в „Ere Nouvelle". Проф. Баш вичитав Польщі всі її гріхи та злочини, причім не забув уколоти її й Східною Галичиною, яка, мовляв, їй дісталася „лише наслідком несправедливої постанови ради амбасадорів". А загалом неофіціяльна Франція показала недвозначну охоту проміняти нікчемний союз з Польщею на корисний союз з Німеччиною.

Але офіціяльна Франція має традицію, має зобовязання, має Версайський договір. Та вона й боїться, що коли сьогодня зробити Німеччині одну уступку, то завтра їх доведеться зробити двадцять. Біда має то до діла з такими ніжними й тендітними будовами, як Версайський договір! Поруш одну цеглину — й „ферфальт ді ган-це конструкціон"... І офіціяльна Франція, замісць „вітати" німецьке предложенне, а „відписалась" від нього. Хай, мовляла, перше вступить Німеччина до Союза Народів, а тоді будемо видіти...

Що до **Німеччини**, то дискусія над **предложенням** привела тут до одного позитивного висліду. Ціла німецька преса, очевидно добре поінформована з відповідного джерела, рішучо заявила, що **Німеччина ніколи не приступить до гарантійного пакту, який звязав би їй руки відносно східної границі.** Німеччина не може вважати нинішний стан тої границі за нормальний і за всяку ціну буде старатись його змінити.

Це дуже цінне призиание, й **Польща** на нього відповідно зареагувала. Вона його зрозуміла, як **проєкт нового поділу Польщі,** й проти такого розуміння німецьких плянів трудно що-небудь зауважити...

На-разі німецьке предложенне, здається, впало, бо воно ще либонь справді передчасне. Але воно наробило великого шуму й полишило де-який слід, не дуже потішаючий для Польщі. У Варшаві протягом останнього тижня могли прийти до певних висновків, і коли б Поляки вміли думати головою, то вони мусіли б собі сказати:

1) що Німеччина рано чи пізно ще зведе рахунки з Польщею;

2) що коли великі держави остаточно станугь перед вибором — Німеччина чи Польща, — то вага схилиться на користь Німеччини;

3) що єдина польська протекторка — Франція вже нині значно ослабла в своїх польських симпатіях, а завтра, коли трапиться дужчий попутчик (Німеччина або й Росія), то від тих симпатій і зовсім нічого не зостанеться.

А тим чинникам, що будують свої політичні розрахунки на можливім розвалі Польщі, цей епізод наочно показав, на яких тоненьких ніжках стоїть будинок польської держави.

Прага, 9. березня.

Радянин.

ДОПИСІ.

НЮ ЙОРК.

Зїзд Збаражчан в Ню Йорку.

На день 22. лютого 1925 р. був скликаний зїзд Збаражчан в Ню Йорку, який відбувся в будинку „Народного Дому" при шестій улиці галя ч. 3. в неділю від години 2—7 вечером. Головою зїзду вибрано тов. Корпина з Неварку; секретарем т. Батюка з Тейлор, Па.

Програма зїзду була слідуюча:

1. Отворення Зїзду.
2. Вибір президії.
3. Звіт головного виділу.
4. Звіт позамісцевих делегатів.
5. Реферати.
6. Вибір контрольної комісії.
7. Дискусія.
8. Вибір нового комітету Збаражчин на Америку.

Першим здавав звіт голова тов. К. Багрій. Коротко пройшов всі трудности, які стрічав центральний комітет в своїй роботі особливо звернув увагу, що часопись Збаражчан в Америці ставилася до справи більше ніж обоятно, зазначив статі, чи дописи в одній із газет друкованих в Америці українською мовою, та на прикінці свого звіту виказав успіхи роботи комітету, а то висилки комітету 1.250 дол. до Збаража на будову дому, та завязання товариства Збаражчан в Нюарку, Скрентоні, Тейлор, і Сигейт і завязуючися у Филаделфії, Кливеленді та Дітройті. По гарячій [...] неність критики, як вона є здоровою, а не одурюючою і лайливою і перейшли до звітів фінансового секретаря тов. Демчука і касієра тов. Крука, які годилися з собою вповні і виказали:

Загального приходу $2118.12
Загального розходу 1647.04
Остає в касі . . . . . . $ 471.08

Звіти принято до відома і приступлено до вибору контрольної комісії, в яку увійшли: Стефан Корпан, Стефан Іванчук і Петро Ковальчук. По виборі контрольної комісії слідували звіти делегатів позамісцевих, а дальше прийшло на чергу обговорення пляну дальшої роботи. Коротко було обговорено й прийнято плян закладання кружків Збаражчан по цілому просторі злучених держав в місцевостях де Збаражчан живе хоч невелике число. Сі товариства малиби повну самоуправу і в фінансах зносилибися прямо зі старим краєм. Кождий член такого кружка Збаражчан повинен вносити місячну вкладку до кружка і крім сего при кождій нагоді збирати жертви на свій повіт. Місцевости, де такі товариства Збаражчан вже істнують повинні організувати Збаражчан в тих місцевостях. де їх ще нема. На прикінці приступлено до реорганізації і перевибору загального центрального комітету Збаражчан на Америку. На місце дотеперішнього комітету вибрано інформаційний комітет зложений із 7 членів, який є заразом екзекутивою і якого робота ограничена до зносин зі старим краєм (повітовими організаціями) товариствами, як із поодинокими Збаражчанами в Америці. До ширшого комітету Збаражчан в Америці крім згаданих сімох членів входить по одному представникови від кождого кружка Збаражчан в Америці, який то комітет рішає всякі важнійші справи відносно такої, або другої помочі свому повітови. В склад інформаційного комітету увійшли: К. Багрій, Присяжнюк. Демчук, Крук Ковальчук, Дудак. і Смолій. Кожне істнуюче товариство Збаражчан повинно надіслати імя свого представника в ширший комітет Збаражчан з твердою постановою допомочи в першу чергу будові Народного Даму в Збаражі а дальше допомогти двигнення свого повіту з культурної і економічної нужди.

Виказуючи білянс своєї дотеперішньої роботи Зїзд Збаражчан звертається з закликом до всіх Збаражчан дебто не жили і до якої неналежали партії допомогчи нововибраній управі в її роботі організуючися в кружки Збаражчан, збираючи жертви на цілі свого повіту та своїми усазадненими увагами. Нам всім Збаражчанам повинна бути дорога доля свого повіту, бо повіт се часть нашої батьківщини, бо наші рідні там, се часть великого українського народа, а допомогаючи їм ми зробимо велике народне діло.

А. Батюк.
секр. зїзду.

ЛІКВІДАЦІЙНИЙ ЗІЗД У.К.П.

Секретар Ц.К. Укр. Ком. Партії Драгомерицький [...] лошує в часописях постанову політбюро партії про скликання на 1. березня четвертого партійного зїзду партії, з таким порядком дневним: 1. Історичний огляд діяльности партії. 2. Звідомлення ЦК. 3) огляд внутрішнього і міжнародного становища 4. Ухвалення резолюції Комінтерну. 5. Біжучі справи. Перед зїздом мають відбутися губерніяльні партійні конференції.

РЕВОЛЮЦІЙНА ЗАКОННІСТЬ

На Всеукраїнській нараді в справі радянського будівництва народній комісар судівництва і державний прокуратор України Скрипник мав доклад про революційну „законність" на селі, в якім між иншими сказав, що „хоч закони, які видає радянська влада цілком забезпечують економічний і культурний розвиток населення, але окремі агенти радянської влади, яким доручено здійснювати ці закони, часто густо їх порушують, завдаючи шкоду робітникам та селянам". Деякі робітники не позбулися звички, як їм забажається, а такі вчинки спричинюється до сваволі і це загрожує „зірвати змичку між містом і селом.

Мабуть цеї сваволі найбільше іде від вищих представників радянської влади, бо Скрипник каже, що ми, представники влади повинні навчитися додержувати законів, а потім уже ставит такі вимоги населенню.

Але чи може бути заведена яка небудь законність у країні, де головною фактичною владою невідповідальний юридично чинник, політична партія? Чи може бути заведена законність у країні, де політика цеї партії довела ціле населення до страшного убожества виплекала цілі маси злодіїв, убийників, волоцюг? На жаль на нараді про радянське будівництво про ці справи не говорилося.

ЖИВЦЕМ ПОХОРОНЕНИЙ.

Львів має нову сензацію. Кілька днів тому приїхав делєгат міністерства шляхів Ян Війонцек і раптово захорів. Прикликаний лікар др. Габель найшов недужого у непритомному стані. Спроби привернути його до життя не помогли і лікар ствердив смерть на удар серця. Міський лікар др. ... його потвердив теж зглянув ... видав посмертну карту. Небіщика перевезли і поклали на катафальку у каплиці костела Бернардинів. Тут одна жінка звернула нараз увагу присутних, що небіщик лежить з піднесеною до гори рукою. Ця жінка нахилилася над трупом і доглянула на його чолі свіжий піт, розщіпила сорочку на грудях мерця і ствердила, що його груди були обліті потом. У костелі счинився рух, збентежені люде зашепотіли, що слід прикликати лікарів, але ввійшли слуги похоронного підприємства випростували руку мерця зачинили труну й похоронили Яна Війонцка Але згадана жінка в якій родилось підозріння, що до факту смерти похороненого, донесла про свої поміченя поліції. Поліційне слідство виявило, що Ян Війонцек не на довго перед смертю, чи вірніше кажучи: перед урядовим ствердженям його смерти, жалівся, що чує все і відчуває, але не бачить". Теж саме брат похороненого і родина, до якої заїхав Я. В. (батьки його нареченої) пригадують тепер ріжні познаки його недуги, які скріплюють підозріння, що похоронено живу людину, що попала в летарг. сон. До екзикуції тіла мабуть не прийде з огляду на евент. страшну компромітацію усього львівського, лікарського світа, і того загального обурення, яке вибухоб, що у Львові з парадою присупують людей живцем у землю.

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

191.

Маганой Сіті, Па.

Переглядаючи передконвенційні проекти, хочу і я дещо написати до делєгатів і членів У.Н.С..

Панове делєгати і члени! Ви всі пишете свої проекти і кождий кажете, що бажаєте добра У.Н.С.

Хочете сиротинця, се добре, що хочете, щоби старі члени не платили місячних вкладок, хочете, щоби дітям звертали гроші і стипендії давати, як ідуть до вищих шкіл, хочете, щоби Свобода виходила на 8 сторін і дуже много більше. Се на мою думку кождому придалобся, але звідки того всього набрати. Ви виразно застерігаєте, щоби не робити більшого тягару на членів У.Н.С.!

Панове делєгати і члени У.Н.С.! Єсли ви дійсно бажаєте розвою У.Н.С., то ви і повинні знати, що на ті всі проекта, що ви подаєте, то я думаю, що незадовго з нашим союзом таке би було, як з тим батьком, що був богатий, а роздав маєток дітям то і сам лишився дідом і діти були жебраками.

Панове делєгати і члени! Всі справи на одній конвенції погодити не годен полагодити тому, що то підкопалоби фундамент нашого Союза.

От тоді, то ми дійсно покажемо що ми бажаємо добра і розвою нашій організації.

Громада запомогає одного, але один, хочби богатий не може запомочи цілої громади. Не треба дивитися, що Союз має більше міліона дол. але треба дбати аби було 50 міліонів. Тоді будемо ухвалювати великі полекші.

Булоби дуже добре, щоби в нашім союзі завести ендавмент полісі, тому, що ми дісталиб більше молоді.

Щоби часопис Свобода виходив, як до тепер в народнім дусі, а не як комусь там хочеться. Тому, що ми є Українці, а не інтернаціонали. Хто хоче вживати часописи проти свого народу, той удасться куди инде. Часопись є добре редагована і на дальше повинна така бути.

Що до головних урядників, то я не виджу потреби шукати других, бо і сі споминають свої обовязки дуже добре.

На кінці желаю вам панове делегати доброго народного почуття і духа, щоби наша конвенція принесла користь нашій організації і суспільности.

Іван Годованець.
дел. 305 від.

192.

Согус, Н. Я.

Читаючи проекта з ріжних сторін бачу, що члени інтересуються конвенцією.

Декотрі проектовці домагаються, щоби члени, котрий хоче запомогу запомогу побільшити, щоби за такі роки платив, як мав, коли вступив до У.Н.С. Я не знаю, чи се можливе; щось подібного небувало. Навіть великі американські асекураційні компанії того не мають. Як хто з наших Українців асек. компанії робив признасть мені рацію. Аплікант вибравши полісу маючи 30 літ платить за 10 літ, а хоче піднести свою полісу на більше. Його приймуть єсли знаходиться при добрім здоровлю, яко 40-літного і платить премію на 40 літ, а не яко 30літ. Ще може бути так хоче член 40-літну полісу, аби була 30 літна, то йому компанія видасть, але вона жадає залеглої премії за десять літ і ще 6 прц від залеглої премії. Думаю, що член хоть молодий повинен забезпечитися на більшу суму, а меньше платить і не тім не тратить.

Знова читав одного проектова, що каже, аби так виплачувати з дітей, як „Соединеніе" Єсли дитин дожиє три роки, то в разі смерти, щоби виплатити 400 дол. аби не дивитися на урядників, що нарікають на власти і права, що не дозволяють. Думаю, як ми хочемо, аби наша організація зросла то мусимо стисло застусуватися і поступати, як тутейші власти наказують, а ліпше на тім вийдемо. Прецін знаємо, що ігнорувати права не можна. Кождий стейт має свої права. Як хочемо в нім здобути членів, то мусимо права заховувати.

Що до урядників, то декотрі проектовці жадалиби зміни. Ми жадаємо поліпшення в У.Н.С. і вимагаємо богато полекшень. Я думаю урядувати то не легка справа. Се праця, котру ми повинні оцінити. В урядуванню чим довше урядник урядує, тим більше знає більше знання добуває в своїм фаху. Коли ви делєгати хочете, аби наш У.Н.С. вславився, яко могучий батько, не дивімся на особисту користь, а зрозуміймо, що загал вимагає.

Бачу, що богато є за тим, аби зреформувати нашу організацію і зробити подібну тутейшим американським асек. компаніям. Великий поступ зробилаб ся конвенція і тим наш У.Н.С. поступивби вперед, що до сеї пори жадна славянська організація не впровадила, тут на амер землі так великого діла перевести.

Тут подаю деякі пляни для нашої організації. Дуже великим добром булоби видати три поліси для наших членів. Першу, як посмертну (Ординари лайф) платити до смерти. Другу полісу 20 річну (20 паймент лайф) щоби член виплатив за 20 літ. Третю (20 ірс едавмент) за 20 літ, як член буде платити, то член відбере 1000 дол. за життя. Тут подано, як виглядають тутешні амер асекураційні компанії. Візьмім аплікaнта на 30 літ старого. Він платить на 1000 дол. (Ординари лайф) на цілий рік 22.35 другий рік він побирає (дивідендй-у) 3,92 то зн. платить 18.43 за другий рік що року побирає більшу дивіденду. Як член платить за 15 літ, єсли виступить, а вибирає гроші то компанія йому звертає 179 долярів (кеш валю). Другий (оршен) не хоче гроший, то зістає забезпечений на ціле життя на 393 дол. Третій (екстеншен) член є забезпечений на 1000 дол. за 16 літ і 109 днів. Я в тих роках член помре, то компанія заплатить 1000 д. Переживший член не має по тім разі ніякого права до запомоги.

(20 Пеймент лайф) 30-літний член платить перший рік 31,37 другий рік дивиденди 4,76 то виплатить 26,61 і побирає дивиденду, що року, за 20 літ виплачує і більше не платить доки живе, має забезпеченнє на 1000 дол., а заразом і дивіденду побирає, що року і не платить жадної премії. Єсли член за 15 літ хоче вибрати гроші, то компанія йому звертає около 343 дол. а як не хоче гроший, то є забезпечений доки живе на 753 дол., а як жадає (екстеншен) за 28 літ і 364 днів.

Третя (20 ірс ендавмент) 30-літний аплікант платить на 1000 річно 49. 13. другий рік дивиденди 6.40 то виплатить 42.78 за 20 літ член дістає 1000 д. за життя. Єсли виступає за 15 літ йому компанія звертає 665 дол. аби має (пайд ап) на ціле життє 787 дол. (екстеншен) Забезпечений член на 1000 дол. за 5 літ переживши пять літ компанія виплачує йому 772 дол. Всі висше згадані поліси є важні від першого дня на цілу запомогу т. є 1000 дол., в разі смерти. Премії можна платити річно, півріччно, і що три місяці, як член хоче.

Ще до того платиться малий додаток. В разі нездібности до праці, член побирає 10 дол. місячно, єсли забезпечений на 1000 дол. До 60 року життя на протязі нездібности член не платить жадної премії, а в разі смерти ком. виплачує 1000 дол.

Панове Союзовці! Ухвалить, аби можна на більше забезпечитись в У.Н.С.. Що то 1000 д. в нинішних часах. Ми тільки забезпечуємо погребника, а де ж найблищі, жінки, діти? Ми бажаємо виховати свої діти на добрих Українців. Часами, як ми здорові і при життю, то може наші мрії покажуться і увйдуть в житте, а єсли неумолима смерть загостить скорше, як сподіємось, для кого наші діти виростуть? Певне, що не для нашого народу... А що заступить дітям батька? Нічо, хиба добре забезпечення і то лишень в дечім.

Єсли можливо, то ухваліть, аби наші бизнесмени, священики, доктори, а навіть і адвокатів маємо, щоби могли забезпечувати в нашій організації і до 50,000 дол., як котрий схоче, прецінь вони зачисляють ся до нашого народу, а хочуть своїй рідні забезпечити ліпшу долю, то приневолені є до чужих асекурацій вступати.

Я пропонувавби, щоби старий уряд був вибраний і єсли не можна в так короткім часі наш У.Н.С. зреформувати то старі урядники добре познакомлені з правами асекураційними і потрафлят впровадити в житте старі закони, котрі тутейші власти вимагають. І чим борше, тим ліпше.

На закінченнє желаю згоди і доброго успіху на славу нашому народови.

Йосиф Дзямба.
дел. від. 57.

193.

Вудсакет Р. Ай.

Майже всі члени У.Н.С. мають дискусії і пишуть конвенційні проекти. А я головно зверну увагу на запомогові організації У.Н.С.

Однак много проектів є в деяких мильні. Ось прим. проект д. Лемішки говорить так: Відділ, що числить лише 25 членів хай висилає делєгата на конвенцію своїм коштом.

Я скажу, що цей проект недобрий, а тому, що відділ, який числить 25 членів може знаходитися далеко від міста де відбувається конвенція У.Н.С. То вони понеслиб великий тягар, єсли прийшлося їм поносити кошта подорожі і инші дієта для делєгатів. Та берім під увагу, ще инші долеглівости, як індустріальна, котра буває зча... ста під сучасну хвилю, коли не може заробити на саме життя, як слід. Отже хай остається так як було до сего часу, пропорціонально після статута У.Н.С.

Коли читаємо нашу пресу Свободу і з часта знаходимо дописі з Европи від спеціяльних кореспондентів, як із Праги, Відня та других европейських столичних міст., бачу, що є много новин, із котрих ми довідуємось про життя наших братів за кордоном і про їхню організацію під сучасну хвилю.

Одначи ми хочемо знати більше і обширнійше, що діється в нашім рідним краю в Західній Україні. Отже потрібно і там мати власного кореспондента, котрий писавби статті про рідний край, як рівнож за наш український народ, котрий знаходиться в польськім ярмі і відчуває всяке варварське знущання. А в додатку, як довідуємось з листів, ще й голод почався з причини невродживо минувшого року. Отже ще раз скажу, що члени У.Н.С. бажаємо знати про життя наших братів обширнійше. ... лишу, щоб мати спеціяльного кореспондента в Зах. Україні.

Много членів домагається, щоби Свобода виходила на 6 або 8 сторін друку. Отже я скажу, що із цего булаб така ... користь для нас ... членів ... Хай Свобода виходить на ... стороні друку, як виходить до тепер, а хай ... виключно наше завдання, ... Щоб ширити більше просвіту, поміж укр. робітництво тут на американськім континенті. Потреба вимагає видавати двотижневий науково популярний журнал, рівночасно мати більшу бдайливість за наші діти, бо вони наше українське покоління, котре виросло тут в Америці, і вже не розуміє, як слід укр. мови. Отже писати для них на кілько сторін друку, журнал в англійській мові. Хай Укр. Американську молодь познакомити з історією України, та з найбільшими поетами того краю, з котрого приїхали їхні батьки і матери, хай учиться через Т. Шевченка і І. Франка, Україну любити і шанувати.

Отже ще раз скажу видаваймо журнал та учімся самі і діти наших, із котрих буде національна користь як рівнож для У.Н. Союза.

М. Рибак.
член від. 206.

МИКОЛА МИКОЛАЄВИЧ НА ОВИДІ.

Хоче помочі Польщі й Румунії коштом України.

До Діла пишуть:

Тепер в Росії рахуються поважо з акцією Миколи Миколаєвича.

Початок нового року пройшов у большевиків під знаком постійних тривожних інформацій про діяльність агентів Миколи Миколаєвича на Україні і в Московщині, та про його підготовну акцію на еміграції. Годиться додати, що старшини б. московської армії і деякі з української армії у Польщі одержали повідомлення про необхідність стати до війни по першому наказу. Московські круги в Польщі повели енергійну агітацію серед української еміграції за приєднанне до активної боротьби Миколи Миколаєвича проти большевиків. Він увійшов теж в зносини з деякими польськими і румунськими кругами. Кажуть, що він погодився визнати сучасні кордони Польщі й Румунії за ціну допомоги йому в боротьбі проти большевиків під висшою кермою Англії. В Польщі він викликав велике занепокоєнне. Вшехполяки (ендеція) готові порозумітися з Миколою Миколаєвичем уважаючи большевиків страшнійшими ворогами, але польська демократія вважає його більш небезпечним ворогом ніж большевиків, з якими вже можна не рахуватися. Особливу тривогу викликують інформації з Росії та України про роботу агентів Миколи Миколаєвича. Перед святами в Києві, Харкові, Москві та інших містах вивішено плякати з портретом Миколи Миколаєвича і підписом: „Вот кто спасет Россію". З жерел, які не викликають сумніву, відомо, що його агенти таємно працюють в ріжних установах СССР., займаючи часом високі посади. Монархісти рахують і на те, що прихильники Троцького в армії є одночасно і прихильниками Миколи Миколаєвича.

Для нас, Українців, дуже небезпечним і шкідливим є те, що він найбільше своїх агентів тримає на Україні, яка має бути першим тереном воєнних подій. Сі агенти постійно бувають в Польщі для звязку з місцевими монархістичними організаціями. Говориться також, що ніби він сподіється розпочати боротьбу на відтинку Тирасціль-Одеса.

Таким чином знову на нашу батьківщину насуваються „хмари". І хоч акція Миколи Миколаєвича буде засуджена на невдачу, але всеж таки українське громадянство повинно бути поінформоване про ріжні комбінації наших ворогів та бути готове до відповідної одсічі ворожим заходам.

ХАРАКТЕРИСТИЧНІ РИСИ ПОЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

На таку тему **проф. др. Володимир Старосольський** відчитав 31. січня, 1925 на засіданю Наукового Педагогічно-фільософічного Товариства в Празі черговий виклад з циклю викладів про національне вихованнє, які владило згадане товариство.

Він почав із загального опреділення того, що треба розуміти під словом „культура", застерігаючи від вмішування його з розумінням слова „цівілізація". Людина цівілізована може бути в той самий час і дуже мало культурною. Отже розуміннє культурности належить більш до царини підсвідомого, інстинктовного, а не до розумового життя людини. Таксамо і в суспільному життю людий, — культурність це певна здібність, набута наслідком довшої суспільної діяльности. Таким чином, коли говоримо про польську культуру, то попершому мусимо розуміти те, що лежить в підсвідомости польського суспільства і одиниць. По-друге, коли говоримо про національну культуру взагалі, то мусимо розуміти лише культуру тої частини суспільства, яка репрезентує націю. Наприклад зустрічаємо Англійців, які вживають до 40,000 слів, а поруч також Англійців, в мові яких можна почислити ледви 600 слів. Така ріжниця в культурности все-ж дає можливість говорити про одну англійську культуру.

Яка-ж частина польського суспільства репрезентує націю?

Коли переглянемо цілу історію суспільного і політичного життя польського народу, то переконаємось, що головна роля в ньому належала **польській шляхті**. Шляхта була завсіди пануючою клясою і користувалась привілейованим положенєм. В часи втрати самостійности польський нарід всі спогади і наді на поворіот сеї самостійности звязував з поворотом пануючого положення шляхти. Шляхетська культура — це було все те, що народні низи підсвідомо хотіли приняти для себе. Конфедератки, кунтуші і т. п. стають національними символами, навіть в літературі. В творах Міцкевича, Оловацького та в інших всі герої — шляхтичі.

Отже для польської культури характеристична культура лише одної верстви — це польської шляхти. Які-ж її головні риси?

Порівнюючи з російським дворянством, бачимо велику ріжницю. В той час як те дворянство виявляло більше зацікавлення розумовим життєм, у польської шляхти момент волі і котіння домінує над інтелектуальним моментом; фантазія і почуваннє — завсіди переважують розумування і досвід. Цю рису польської шляхти мусимо приняти як першу характеристичну рису польської культури.

Далі, в польському культурному життю мала завжди велике значіння — проблему героїзму. Мораль суспільства ставить на першому місці перемогу. Вдача — рішає все. Все інше в тому числі й етичний бік значіння не мають. Ся риса зберіглась і дотепер, як традиція оспівана навіть популярним польським віршем: „Не гасіть старих огнів, хоч і засвічуєте нові і ліпші..." Отже можемо сказати, що польська культура ще й по цей день перебуває в періоді героїчному.

Третьою характеристичною рисою польської культури є — лицарство, тобто певний кодекс, який регулював, розуміннє особистої чести. Коли візьмемо на увагу, що цей кодекс обовязував лицаря лише у відносинах до таких же лицарів як він сам і зовсім не був обовязковим там, де лицар зустрічався зі всею іншою масою суспільства, то мусимо відмінити цю рису скорше як негативну, бо лицар, стоючи над масами, цілком природно ставить свої інтереси над інтересами нації.

Сильно і глибоко характеризує ще польську культуру еротизм. Період військового лицарства витворив спеціяльне відношенне до жінки. Вона для лицаря не є товаришем, а лише особою, якій відмежовано спеціяльну, вузку і при тому пасивну ролю.

Далі помічаємо ще, яку вагу наддавалось додержанню товариського звичаю. Правда, в ріжних верствах суспільства це мало і ріжне значіннє, але у шляхти виявилось в бажанню додержуватись звичаїв великої земельної і родової аристократії, за всяку ціну зберігати свій престіж, ці намагання утворювати часто яко характеристичну рису — фалшивість. Сюди треба віднести і надданнє надмірної ваги зовнішній формі і виступови. Все це породило жагу богатства, заможности, майна, які риси переняла від шляхти і вся нація.

Нарешті маємо вказати ще на — безкритичність, вдоволенне собою й еґоїзм, тоб-то риси, які виробились у шляхти завдяки стало привілейованому положенню її. Перед шляхтичем оточенне лише уклонялось, по рабськи виконувало всі його примхи і в той же час само мріяло про здобутте такого-ж положення для себе, про богатство, власну челядь і т. п. Ці останні риси — безкритичність, вдоволенне собою і еґоїзм польські маси переняли від шляхти цілком і ніяка інша нація в цьому відношенню не може бути зрівнана з польською.

Сьогодня, закінчив прелеґент, завдяки відродженню державної самостійности і утворення нових умов життя польська культура увійшла у стан кризи.

Якою вона має з цієї кризи вийти?

Чи свідомі ми того значіння, яке буде мати те і для нас, чи залишимось байдужими глядачами?